

LOURDESGROT TE VROENHOF

John Odekerken

In Zuid-Limburg zijn er talloze Lourdesgrotten die beschreven zijn via de websites www.veldkruis.nl en www.wegkruisen-chriswillems.nl, maar onze Houthemse Lourdesgrot in de kloostertuin te Vroenhof stond tot voor kort nergens vermeld of beschreven. Sterker nog, in nummer 37 van het tijdschrift "Kapellen en Kruisen" van december 2007 schreef de Benedictijner broeder Lambertus Moonen onder de koptekst "Verdwenen grotten" dat de Lourdesgrot in "Houthem: Verzorgingshuis Vroenhof" na hun inventarisatie van 1995 waarschijnlijk is verdwenen. Dit was voor mij de reden om te proberen een en ander recht te zetten. Daartoe informeer ik de lezer eerst summier over de historie van het landgoed c.q. klooster te Vroenhof onder Houthem a.d.h.v. aantekeningen van pater Wintraecken.

Periode 1927-1964

In 1927 werd het voormalige adellijke zomerhuis Château "De Vroenhof" verkocht aan de Kleine Zusters van de H. Jozef uit Heerlen. De zusters waren behoorlijk actief in het Houthemse. Langs de Putweg lag de uit mergelstenen opgetrokken Oude Pastorie waarin een 'bewaarschool' en 'naaischool' gevestigd was. In de aangrenzende gebouwen langs deze weg lagen diverse werken opslagruimten. Op de binnenhof was destijds een kleine speelplaats ingericht zodat de kleine peuters van de 'bewaarschool' buiten konden ravotten.

De Zusters moesten daarnaast de ruime en prachtig gestucte kamers van het landhuis verhuren aan dames van goeie stand. Zelf moesten ze tevreden zijn met kleine hokjes op de zolder. De zusters hielden er dus een pension en verzorgden het kleuter- en huishoudonderwijs in Houthem. Dienstmeisje spelen in een pension voor rijke dames was echter niet precies de doelstelling van de congregatie. Waarschijnlijk was dit een van de redenen waarom de zusters het huis in 1964 verkochten aan de orde der Montfortanen.

Periode 1964-2014

De Montfortanen kochten het huis om er een noviciaat voor hun kandidaat broeders en priesters in te vestigen. Toen de aanwas van kandidaten echter terug liep en er ook nog een brand uitbrak op 31 mei 1967, werd het huis voor een groot deel onbewoonbaar en na een verbouwing ingericht als Kloosterbejaardenoord (KBO). Vroenhof werd ingrijpend hersteld tot rusthuis voor oudere en zieke confraters, waar hand- en spandiensten werden verleend door broeders. De plechtige inzegening had plaats op 1 november 1969.

Oorspronkelijk alleen voor Montfortanen werd het later ook opengesteld voor andere congregaties. In latere decennia werd door verschillende fusies de doelstelling veranderd en werd het een Regulier Zorgcentrum annex verpleegafdeling. In 1976 werd het gebouw derhalve behoorlijk uitgebreid. Jammer genoeg moest hierbij wederom een flink gedeelte mergelbouw verdwijnen.

Lourdesgrot

Reeds voor de tijd van de Montfortanen was de Lourdesgrot in de aangrenzende kloostertuin aanwezig. Veel oud-leerlingen van de kleuterschool kunnen zich de grot en de vijver nog heel goed herinneren. Het was echter moeilijk om iemand te vinden die nog een oude foto van de Lourdesgrot in zijn bezit had. Mw. Nandy Janssen-Theebe heeft echter goed gezocht en onderstaande foto van haar "naaigroepje" gevonden.

Meisjesnaaischool in 1957 of 1958 gefotografeerd voor de Lourdesgrot te Vroenhof (op de voorgrond het beeld van de H. Bernadette)

v.l.n.r. achterste rij: Germaine Cabo (Berg), Gerda Bremer (Houthem), Netty Notermans (Berg), Mieke Heijns (Vilt), Corrie Haagmans-Mulkens (Berg), José Bergsteyn-Gelissen (Berg), zuster Lea, Alice van Kan-Somers (Berg), Nandy Janssen-Theebe (Houthem) en Els Eussen (Ransdaal)

v.l.n.r. voorste rij: Annie Molin (Sibbe), Irene Bosten-Starmans (Berg), Wies Essers (Berg), José Silvertant (Valkenburg) en Martha Lips (Ransdaal)

Ook in het archief van de Kleine Zusters van de H. Joseph was niets te vinden over de oorsprong van de grot. Ons resten alleen de getuigenissen van mensen die er destijds als kleuter of als puber de school hebben bezocht. Moeder natuur heeft ons echter een handje geholpen doordat een omgevallen boom de grot in 2010 ernstig beschadigd had. Er was zelfs al een nieuw Mariabeeld in de herstelde grot geplaatst, maar toen bleek dat iemand het oude beeld toch had kunnen herstellen. Het originele beeld was echter groter dan het nieuwe waardoor de nis in de grot opnieuw vergroot moest worden. Hierdoor is de restauratie niet helemaal historisch verantwoord gebeurd d.w.z. de grot is iets

kleiner/lager geworden. Daarbij bleek dat het metselen van vuursteenknollen (oorspronkelijk afkomstig uit groeve Curfs) geen eenvoudige klus was omdat het echt steen voor steen moest gebeuren. De specie heeft nl. geen ondergrond om op te hechten en zodoende moest gewacht worden totdat de specie enigszins droog was alvorens de volgende stenen geplaatst konden worden. Het eindresultaat is desondanks toch zeer de moeite waard. Deze in 2012 uitgevoerde werkzaamheden zorgden er echter voor dat het grootste deel van de begroeiing rondom de Lourdesgrot verwijderd moest worden en daardoor werd de onderbouw aan de achterkant van de grot weer zichtbaar. Op deze mergelstenen achterwand stond een niet onbelangrijk aanknopingspunt in de vorm van een oude ingekraste inscriptie nl. "B.P. 25.07.1945". Daarnaast stond ook nog een inscriptie van "E. Serrarens 18 nov. 1945".

Wie was deze E. Serrarens?

Een zekere Edy Serrarens uit Treebeek overleed op 29-jarige leeftijd plotseling op zaterdag 4 februari 1950 in Treebeek. Zijn vader was hoofdopzichter op de Staatmijn Emma. Edy was het jongste kind uit het gezin en had een broer en drie ongehuwde zussen waarvan enkele onderwijzeres waren. Allen werden geboren in Heer, maar Edy werd als enige geboren te Treebeek. Hij studeerde vanaf september 1940 te Tilburg. In de oorlogsjaren heeft zijn gezondheid blijkbaar behoorlijk te lijden gehad door maatregelen van de Duitse bezetter tegen de studenten. Dit alles heeft hem zeer zeker (nog) dichter bij God gebracht.

JEZUS † MARIA † JOZEF † BARBARA

Gedenk in Uw offers en gebeden
de ziel van

**Eduard Angelus Eugène Pierre
SERRARENS**

Student aan de Katholieke Economische
Hogeschool te Tilburg

Geboren te Treebeek op 13 April 1920 en over-
leden, nog tijdig voorzien van het H. Oliesel,
te Treebeek op 4 Februari 1950.

—

Zoals van ieder van ons was ook zijn uur, van alle
eeuwigheid bepaald, alleen aan God bekend.

Plotseling en onverwacht is voor hem de dood-
gekomen: Niet onvoorbereid heeft hij hem aan-
getroffen. Zijn levensopvatting en levenshouding
immers waren van een hoge religieuze ernst door-
trokken; diep was de overtuiging waarmee hij het
Katholieke geloof aanvaardde en beleefde.

Door de maatregelen van de bezetter tegen de
studenten werd zijn gezondheid zwaar geschokt.
Het offer, waardoor zijn jonge leven in opgang
en ontplooiing werd geremd, heeft hij zonder om-
haal en in de rechtlijnigheid van zijn eenvoud aan
God gebracht. En sindsdien geweten, dat God zijn
naam vermoedelijk plotseling zou roepen.

Als oprechte en trouwe dienaar heeft hij zich
paraat gehouden voor de roep van de Heer.

In die vaste overtuiging, dat zijn aardse leven een
opgang was naar God, bidden wij, die hem lief-
hadden als kind, als broer, als vriend: „Heer, geef
hem zijn rijk deel in Uw glorie. En door onze
droefheid heen zullen wij verheugd zijn om zijn
geluk. Want alleen Uw wyl geschiede, Heer, en
wat Gij doet is welgedaan”.

Bidprentje E. Serrarens

Zoals op zijn bidprentje vermeld staat was *“zijn levensopvatting en levenshouding van een hoge religieuze ernst doortrokken; diep was de overtuiging waarmee hij het Katholieke geloof aanvaardde en beleefde.”* Zijn zus Victorine werd zelfs geëerd met de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice. Theologie was binnen deze familie dan ook vaak onderwerp van gesprek. De afbeelding van de H. Maria op de voorkant van Edy's bidprentje is tekenend voor de grote Mariaverering die deze jongeman gehad moet hebben. Dit past vervolgens ook weer in zijn (zeer waarschijnlijke) bezoek aan de Lourdesgrot te Houthem en de door hem aldaar aangebrachte inscriptie.

Bouw van Lourdesgrot

Beide inscripties wijzen erop dat de grot gebouwd moet zijn vóór juli 1945 d.w.z. de bouw heeft vrijwel zeker plaatsgevonden in de periode 1927-1945 toen de Kleine Zusters van de H. Joseph het klooster beheerden m.a.w. de grot werd gebouwd ná 1926 en vóór 1946. Een mogelijke bouw vóór 1927 lijkt erg onwaarschijnlijk daar er geen aanwijzingen zijn dat de toenmalige adellijke bewoners een Lourdesgrot gebouwd zouden hebben. Het zou echter niet verwonderlijk zijn als de Lourdesgrot in 1932 is gebouwd, zijnde het 25^e jubileumjaar van de officiële Vaticaanse erkenning van de Maria-verschijning in Lourdes, maar het kan ook goed mogelijk zijn dat de Lourdesgrot eind dertiger jaren van de vorige eeuw werd gebouwd, zoals gesuggereerd werd door broeder Lambertus van de Benedictijner Abdij te Lemiers.

De grot kan echter ook pas in 1944-1945 in opdracht van de zusters zijn gebouwd uit dankbaarheid voor het ongeschonden doorstaan hebben van de Tweede Wereldoorlog. Hiermee is er dus nog steeds geen zekerheid over de ouderdom van de grot te Vroenhof. Verder zoeken bleek dus noodzakelijk.

Fenomeen 'Lourdesgrot'

Een Lourdesgrot is een kopie van de grot van Massabielle bij de Franse stad Lourdes waar in 1858 Maria zou zijn verschenen aan Bernadette Soubirous. Er zijn in vele landen kopieën gebouwd voor de verering van Onze Lieve Vrouwe van Lourdes, vooral nadat het Vaticaan in 1907 aan deze verschijning een dag in de liturgische kalender heeft verbonden. Het fenomeen 'Lourdesgrot' wordt heel goed beschreven in het boek *“Buiten de kerk, Processieparken, Lourdesgrotten en Calvariebergen in Nederland en België”*, door Wim Meulenkamp en Paulina de Nijs, Soesterberg 1998. Onderstaand citaat (pag. 74) is m.b.t. het ontstaan van de Lourdesgrot te Vroenhof waarschijnlijk zeer interessant:

“Kerken en kloosters hadden hun vrijheid bij de aanpak van de grottenbouw. Ongetwijfeld zag men het liefst authentieke kopieën van de grot te Lourdes, maar vaak zag men ook kloosterlingen of pastoors naar het medium van zelfbouw grijpen, begeleid van een meer vrije vormgeving. Daarnaast blijkt de Lourdesgrot in privéhanden ook een instrument bij uitstek voor huisvlucht. Een exponent van de zelfbouw was 'opa Habets' uit het Zuid-Limburgse Aalbeek. Als een apostel van de wonderen van Lourdes opereerde hij vanuit zijn dorp in omliggende gemeenten.

In Limburg zou hij uiteindelijk rond de honderd Lourdesgrotten in privé-tuinen hebben gebouwd, en ondertussen bleef hij alsmaar naar Lourdes pelgrimeren."

Pieter Hubert Habets

Hierop voortgaand sluit het artikel in "Kijk op Valkenburg 2013 nr.1" aan, waarin uitvoerig aandacht wordt geschonken aan de wederwaardigheden van deze Bèr Habets.

Pieter Hubert Habets werd geboren op 8 november 1886 in Aalbeek onder Hulsberg waar zijn ouders een boerderij hadden. Na diverse bedevaartsoorden bezocht te hebben ging hij in 1911 pas voor het eerst naar Lourdes. Dat bezoek maakte een heel grote indruk op hem waardoor hij later ook een groot Maria-vereerder werd. Van oorsprong was Bèr koopman, timmerman resp. tuinman van beroep en het maatschappelijk leven was hem helemaal niet vreemd. Op 22 augustus 1918 trad hij in Hulsberg in het huwelijk met Maria Elisabeth Pisters uit Meerssen. Zij hadden daarvoor reeds op 17 juli 1918 te Hulsberg een zoon gekregen, ook Hubert Habets genaamd. Het gezinnetje woonde in Hulsberg, maar Frankrijk had zo een grote indruk op hem gemaakt dat Bèr van 1925 tot 1935 naar Parijs vertrok. Zijn huwelijk was klaarblijkelijk geen beletsel om te vertrekken. Vanaf september 1935 stond hij weer geregistreerd als wonende in Nederland. In de oorlogsjaren verbleef hij niet in Limburg maar voornamelijk in Amsterdam. Officieel werd zijn huwelijk in 1942 ontbonden vanwege zijn tweede huwelijk met Maria Catharina de Jong waarvan hij echter in 1945 al weer scheidde. Zijn huwelijken waren helaas geen succes.

Lourdesgrot te Vroenhof/Houthem, februari 2013 (www.veldkruis.nl)

Ter vergelijking: Lourdesgrot te Lourdes

Naast vele andere bedevaartsoorden in Frankrijk, Italië en Spanje bezocht Bèr ontelbare keren zijn geliefde Lourdes. Hij zorgde voor zijn levensonderhoud door het doen van allerlei werkjes, verkoop van zelfgemaakte spulletjes en natuurlijk het bouwen van Lourdesgrotten. Meestal kreeg hij van de mensen waar hij een Lourdesgrot bouwde de kost en een slaapgelegenheid. Als bouw-materiaal gebruikte hij de stenen die lokaal voorhanden waren. In Limburg gebruikte hij voornamelijk sintels uit de baksteenovens en afgekeurde bak-stenen. De Mariabeelden kocht hij zelf in Banneux. Zo nam zijn leven toch de vorm aan van een echte pelgrim die te voet trok van de ene naar de andere plaats. Hij sliep onder de blote hemel en leefde van droog brood en melk. In Limburg verbleef hij steeds vaker om te overwinteren van oktober tot april en dan bouwde hij daar Lourdesgrotten. Echter ook in België, Frankrijk, de Duitse grensstreek en zelfs in Portugal en Spanje zouden Lourdesgrotten van zijn hand zijn verrezen, in totaal zo'n 75 tot 100 stuks. In zijn geboortedorp Aalbeek stonden er een drietal, maar die zijn inmiddels allemaal verdwenen. Wel in zijn latere 'woonplaats' Arensgenhout staat er nog een evenals in Schipperskerk, Susteren en een kloostertuin in Sittard. In Arensgenhout overleed hij tenslotte in het huis van zijn neef, dhr. Meex, op 21 januari 1968 in de leeftijd van 81 jaren en hij werd begraven te Hulsberg. Al met al kunnen we zeggen dat hij in Limburg diverse Lourdesgrotten bouwde tussen 1935 en 1960. Als hij de grot in Houthem heeft gebouwd dan moet dat in de periode 1935-1940 zijn geweest, want daarna was hij lange tijd in Amsterdam vooraleer hij pas rond 1950 in het zuiden van het land zijn activiteiten weer hervatte, maar toen bestond onze Lourdesgrot in Vroenhof al.

De vraag blijft: door wie en wanneer is de Lourdesgrot in Vroenhof nu gebouwd? Deze vraag zal wellicht nooit meer precies beantwoord kunnen

worden maar met bovenstaande gegevens kunnen we toch gerust stellen dat de Lourdesgrot in Houthem momenteel ca. 75 jaar oud is.

Bronnen

- "Buiten de kerk, Processieparken, Lourdesgrotten en Calvariebergen in Nederland en België", door Wim Meulenkamp en Paulina de Nijs, Soesterberg 1998, pag. 74
- Kijk op Valkenburg, nummer 1, 2013, pag. 20-23 "Grottenbouwer en Pelgrim" door Jean Slijpen
- Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg: tijdschrift "Kapellen en Kruisen", door Lambertus Moonen, december 2007, pag. 12-13
- Aantekeningen "Vroenhof door de fotolens van pater Wintraecken gedurende meer dan 25 jaar"
- tel. mw. Mariëlle Backus-Odekerken (*1949), Putweg 2, Houthem: *"Bij bewoning van het huis aan de Putweg in 1961 stond de Lourdesgrot er reeds."*; zij kan zich wel nog herinneren dat er voordien achter de lagere school aan het Walramplein te Valkenburg ook een Lourdesgrot stond, welke later echter is afgebroken.
- tel. pastoor Janssen uit Valkenburg welke in zijn jonge jaren regelmatig zijn tante bezocht in Vroenhof. Zij was een zuster van de congregatie aldaar en was in 1954 teruggekomen uit China. Begin vijftiger jaren van de vorige eeuw was Janssen vaak in de tuinen van het klooster en kan zich herinneren dat de Lourdesgrot toen al bestond.
- contact gehad met zuster Mericia Arts (archiefmedewerkster) van de Congregatie Kleine Zusters van de H. Joseph te Heerlen; zij kon niets vinden over een Lourdesgrot. Uit eerdere correspondentie tussen broeder Lambertus van de Benedictijner Abdij te Lemiers en de zusters van de H. Joseph zou gebleken zijn dat *"de grot vóór of na de Tweede Wereldoorlog is gebouwd; waarschijnlijk einde dertiger jaren"*.
- tel. contact met Johanna Janssen-Bielders welke in 1955 te Vroenhof stage heeft gelopen als onderwijzeres bij zuster Huberti en van 1956 tot 1960 bij zuster Amilla. De Lourdesgrot was toen al aanwezig. Helaas is zuster Amilla vrij recent overleden dus konden er geen verdere inlichtingen meer ingewonnen worden. Vanaf 1963 waren er steeds minder kinderen. Daarom is de kleuterschool uit Vroenhof vertrokken.
- tel. dhr. Servé Kengen, betrokken bij de restauratie van de Lourdesgrot in 2012
- bidprentje E. Serrarens via Heemkundevereniging Brunssum
- familiearchief fam. Meex-Weijermans aan de Kampstraat te Arensgenhout
- persoonskaarten Habets-Pisters en Serrarens-Rutten via het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag

**Volg ons op Twitter en op Facebook
(bijv. via www.houthem.info)**

